

Otlis Sampimon en Ruth Zadoks pleiten voor snelle evaluatie bedrijfsbehandelplan

Geen excuus voor 'ja, maar'-koeien

Slimmer behandelen, meer preventief werken en altijd bacteriologisch onderzoek uitvoeren: om het antibioticaverbruik en dus de dierdagdosering te verminderen adviseren uiergezondheidsspecialisten Ruth Zadoks en Otlis Sampimon om het bedrijfsbehandelplan en het bedrijfsgezondheidsplan bij de hand te houden. 'Vijf keer opnieuw behandelen mag niet meer. Dan heb je de verkeerde koe of de verkeerde behandeling.'

tekst Alice Booij

Een dierdagdosering van nul? 'Onmogelijk', reageert Otlis Sampimon, veterinair manager bij Pfizer. 'Dan moeten melkveehouders groenteboer worden.' Maar het verplichte bedrijfsbehandelplan (BBP) en het bedrijfsgezondheidsplan (BGP) zijn wel de aanzet om minder antibiotica te gebruiken. Net nu de inkt op de papieren zo'n beetje is opgedroogd, stimuleert Sampimon veehouders en dierenartsen ook meteen om de evaluatie van beide plannen te starten. 'Om zo eventuele behandelingen succesvoller te maken en de dierdagdosering verder te verlagen.'

Sampimon praatte in een masterclass uiergezondheid dierenartsen bij, samen met professor Ruth Zadoks. 'Nee, in het buitenland hebben ze nog nooit gehoord van het BBP en het BGP. Antibiotica-reductie is er geen thema, Nederland loopt hierin voorop', aldus Zadoks. De dierenarts deed haar studie in Utrecht, promoveerde in Nederland, werkte in Amerika en is sinds 2008 als hoogleraar epidemiologie verbonden aan het More-dun-onderzoeksinstituut in Edingburgh, Schotland.

'Wat we wel zien op grote bedrijven is dat er een plan van aanpak is rondom mastitis, zodat iedereen precies weet wat te doen wanneer er een koe mastitis heeft.'

Zadoks kan één simpel advies geven als het gaat om het terugdringen van het antibioticagebruik. 'Werk meer preventief. Het is een boodschap die al vijftig jaar afgegeven wordt, maar die actueler is dan ooit. Nieuwe trucjes of een alles oplossende entstof zijn er niet. Het gaat niet om blauwtong waar we binnen zes jaar vanaf zijn. Kennis en ervaring zijn er genoeg. Het BBP en BGP zijn de stok achter de deur om de plannen echt toe te passen.'

Kritisch op behandelen

De uiergezondheidsspecialisten zijn in de behandeling van uierontsteking over één ding heel helder: 'Zieke koeien moet je behandelen met antibiotica.' Ruimte is er wel bij koeien met een milde variant. Er moet kritisch gekeken worden of de koe behandeld moet worden. 'Zie het als een investeringsafweging: meer koe, meer cellen, meer bacteriën betekent

Otlis Sampimon: 'Ga niet experimenteren, daarvoor is de koe te kostbaar'

minder genezing', vat Zadoks samen. 'Een oudere koe met een mastitisverleden en een chronisch hoog celgetal moet je niet meer willen behandelen. Afvoer is dan de enige optie. Vijf keer opnieuw behandelen mag niet meer. Dan heb je de verkeerde koe of de verkeerde behandeling.'

En aan de andere kant: 'NSAID's, pijnstillers, kunnen bij een milde variant al goed werk doen. De koe vreet en functioneert door en overwint zo zelf de mastitis.'

Koeien met chronische mastitis moeten worden afgevoerd, luidt de eenduidige mening. 'Het zogenaamde "ja, maar"-excuus kan met de strengere eisen aan antibioticagebruik niet meer. Wanneer je een emotionele band met zo'n koe hebt, melk haar dan als laatste, spoel het melkstel met heet water door of houd haar in een aparte groep', adviseert Zadoks.

Voor een goede uiergezondheid moet je er als veehouder 'kort op zitten'. 'Het moet niet eerst uit de hand lopen met een te hoog tankmelkcelgetal of met een koppel waarbij dertig procent een te hoog celgetal heeft, dan moet je drastische maatregelen nemen.'

Veehouders gebruiken de gegevens van het celgetal uit de mpr nog te weinig gebruikt vindt Zadoks. 'Ze geven een indicatie van hoe de behandeling is aangeslagen, maar het celgetal voorafgaand aan een mastitis zegt ook wat over de successkans.' Koeien met een laag celgetal gevolgd door een eerste klinische mastitis kunnen met een korte behandeling toe. 'Bij een hoog celgetal en herhaalde klinische mastitis moet je langer behandelen, vijf tot acht dagen. En dan heb je een bacteriologisch onderzoek en een antibiogram nodig.'

'Bacteriologisch onderzoek is onmisbaar om de diagnostiek goed te stellen, de juiste antibiotica te kiezen en de successkans van de behandeling te verhogen', onderstreept Sampimon. 'Neem daarom altijd een melkmonster voor je de behandeling start. Mocht de behandeling geen

Ruth Zadoks: 'Behandelen zien als investeringsafweging'

effect hebben, dan kun je het monster opsturen.' Voor die koe is de uitslag te laat, geven ze toe. 'Maar het geeft wel inzicht in welke verwekker de oorzaak is van de mastitis, waardoor preventieve maatregelen beter kunnen worden ingevuld.'

Omgeving, koe of beide?

Waar Zadoks de nadruk op legt, is dat de mastitisverwekkers niet meer eenduidig in het vakje van 'omgevingsgebonden' of 'koegebonden' vallen. 'Dat is heel belangrijk wanneer je kijkt naar preventie. Staphylococcus aureus wordt in tachtig procent van de gevallen van koe naar koe overgedragen, in de melkstal dus. Maar in twintig procent van de gevallen kan dit ook via de omgeving, en daar hoort ook de speenhuid van de koe bij.'

Bij een Streptococcus uberis is het precies andersom. 'Deze bacterie staat bekend als een omgevingsgebonden infectie, maar wanneer je niet dipt of sprayt, verspreid je het ook in de melkstal.' 'Door een hogere capaciteit en arbeidsdruk staat goed dippen of sprayen onder druk, maar het blijft in de preventie een van de belangrijkste maatregelen.'

In de gesprekken met de dierenartsen komt ook het selectief droogzetten aan bod. 'Ken je koeien', stelt Zadoks. Koeien zonder mastitisgeschiedenis en met een laag celgetal kunnen misschien zonder antibiotica toe in de droogstand. 'Maar dan moeten wel alle kwartieren gezond zijn', geeft Sampimon aan. 'De zogenoemde CMT-test, de Californische Mastitis Test, is te onnauwkeurig. Kwartieren met celgetallen tussen de 100.000 en 300.000 cellen per milliliter haal je er niet uit.' En de mpr kent met vier tot zes weken lange tussenpozen. 'Het kan zijn dat er 84 melkingen zijn geweest waarvan je niet weet hoe het celgetal zich heeft ontwikkeld, terwijl je de koe gezond wilt droogzetten. Experimenteer niet', adviseert Sampimon. 'Daarvoor is de koe te kostbaar.' |

Preventie blijft de belangrijkste maatregel om mastitis terug te dringen